

Materiał ćwiczeniowy dla nauczycieli języka polskiego. Ocena funkcjonalności wykorzystania utworów literackich w wypracowaniu

Wypracowanie zamieszczone w materiale zostało napisane przez ucznia na temat egzaminacyjny opublikowany w [Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego \(część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym\) od roku szkolnego 2022/2023](#).

W wypracowaniu oceniono wyłącznie funkcjonalność wykorzystania utworów literackich.

Temat

Człowiek – zmagający się z losem samotnik poszukujący swojej drogi życiowej.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej
- sensu wiersza *Do Samotności* Adama Mickiewicza
- wybranych kontekstów.

Adam Mickiewicz

Do samotności

Samotności! do ciebie biegę jak do wody
Z codziennych życia upałów;
Z jakąż rozkoszą padam w jasne, czyste chłody
Twych niezgłębionych kryształów.

Nurzam się i wybijam w myślach nad myślami,
Igram z nimi jak z falami:
Aż ostygły, znużony, złożę moje zwłoki –
Choć na chwilę – w sen głęboki.

Tyś mój żywioł: ach, za cóż te jasnych wód szyby
Studzą mi serce, zmysły zaciemniają mrokiem,
I za cóż znowu muszę, na kształt ptaka-ryby,
Wyrywać się w powietrze, słońca szukać okiem?

I bez oddechu w górze, bez ciepła na dole,
Równie jestem wygnanecem w oboim żywiole¹.

Adam Mickiewicz, *Do samotności*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, Wrocław 1997.

¹ W oboim żywiole – w obu żywiołach.

Wypracowanie ucznia	Ocena funkcjonalności wykorzystania w wypracowaniu utworów literackich
<p>W dzisiejszych czasach bardzo często podejmowanym działaniem jest badanie własnej osobowości. Coraz większa liczba osób udaje się do psychologów, aby odczytać, kim naprawdę są, co kryje się w głębi ich duszy. Otacza nas coraz więcej twierdzeń dotyczących osobowości introwertyka oraz ekstrawertyka. Jednak liczne źródła przekazują nam jednoznaczną informację, że bez względu na osobowość, człowiek to istota stadna, która została przystosowana do życia w grupie. Mimo tego istnieją osoby uważające, że tylko w samotności są w stanie żyć, funkcjonować, rozwijać się, odnajdywać sens swojej egzystencji. Na podstawie wielu przykładów z literatury można dojść do wniosku, że człowiek to tak naprawdę zmagający się z losem samotnik poszukujący swojej drogi życiowej.</p> <p>Życie w społeczeństwie wiąże się z codziennym gwarem, zgiełkiem, hałasem. Ciągłe się śpieszymy, nie mamy czasu na chwilę ciszy, wytchnienia. W ciągu dnia trudno znaleźć moment, w którym możemy zastanowić się nad tym, po co żyjemy i dla kogo żyjemy. W utworze Adama Mickiewicza „Do samotności” mamy do czynienia z sytuacją, w której samotność jest dla podmiotu lirycznego jak woda, bez której nie może on żyć, a z kolei życie w społeczeństwie jak powietrze, do którego się wrywa. Ciągłe zamieszanie wśród ludzi sprawia, że dopiero gdy autor jest sam, potrafi on zanurzyć się w sobie i w swoich myślach, odpocząć. Jednak Mickiewicz pisze, że nie może cały czas trwać w tym stanie. Porównuje się do „ptaka-ryby”, dla którego życie zarówno bez wody, jak i bez powietrza jest niemożliwe. My również jesteśmy stawiani w podobnych sytuacjach. Nadmiar wrażeń</p>	<p>W akapicie 1. zwrócono uwagę na to, jaką istotą jest człowiek (stadną, zaadaptowaną w społeczeństwie, ale także poszukującą samotności, izolującą się od innych), odwołano się do typów osobowości (ekstrawertycznej i introwertycznej), co pozwoliło na przejście do tematu rozważań i określenie stanowiska: „człowiek to tak naprawdę samotnik zmagający się z losem, poszukujący swojej drogi życiowej”.</p> <p>W akapicie 2. funkcjonalnie wykorzystano utwór poetycki załączony do tematu – wiersz Adama Mickiewicza <i>Do samotności</i>. W odczytaniu sensu utworu zwrócono uwagę na pozytywne skojarzenia związane z samotnością, dostrzeżono również negatywny skutek przedłużającego się stanu samotności. Doświadczenie samotności i życia wśród ludzi w społeczeństwie porównano do funkcjonowania w żywiole wody i powietrza. Każdy z tych żywiołów jest niezbędny człowiekowi do życia, tak jak samotność jest potrzebna podczas odpoczynku i rozważań na temat sensu egzystencji, a życie wśród ludzi pozwala zaspokajać inne pragnienia człowieka, ale jednocześnie może go męczyć i ograniczać.</p>

wynikających z kontaktu z innymi ludźmi nie pozwala nam odkryć swojej drogi życiowej. Dopóty, dopóki nie zostaniemy ze sobą, nie mamy możliwości zatopienia się w swoich myślach.

Gdy przebywamy w grupie ludzi, nie jesteśmy w stanie kształtować swoich wartości. Jesteśmy zarzucani różnorodnymi poglądami, stwierdzeniami, które nie zawsze są zgodne z naszymi. Jedni liczą się tylko z prawem ziemskim, a dla drugich kluczową rolę odgrywa prawo boskie. W tragedii Sofoklesa „Antygona” możemy odnaleźć postać, która na przekór wszystkiemu i wszystkim pozostaje przy swojej racji i za nic nie chce jej zmienić. W czasach starożytnych powszechnie wierzono, że właściwy pochówek pozwala duszy dostać się do świata zmarłych. Szacunek do ciała zmarłego pomagał oswoić się z lękiem przed śmiercią. Antygona, główna bohaterka lektury, zamierza pochować swojego brata – Polinejkesa, wbrew zakazowi władcy – Kreona. Trwa przy swojej racji zupełnie osamotniona, zostawia ją nawet jej siostra – Ismena, która nie zamierza się przeciwstawić Kreonowi i nie chce pochówku brata. Postawa Antygony pokazuje nam, że człowiek w doświadczeniu życia codziennego zmagają się z tym, że w swoich przekonaniach często nie ma żadnej bratniej duszy. Jednak gdy trwamy przy własnym zdaniu, możemy odkryć swoje prawdziwe oblicze i drogę życiową, którą kroczymy.

Niezależnie od osobowości każdy tworzy swoją historię. Opiera się ona głównie na tym, jakimi wzorami się kierujemy, jakie mamy priorytety, dokąd zmierzamy. Aby dobrze zrozumieć i odnaleźć samego siebie, musimy doświadczyć pełnego osamotnienia i wsłuchać się w swoje myśli. Gdy rozważamy losy licznych bohaterów lektur, możemy się nauczyć, że warto czasem zrezygnować z towarzystwa innych

W akapicie 3. częściowo funkcjonalnie wykorzystano utwór literacki – lekturę obowiązkową z poziomu podstawowego. Zdający pokazał, że tytułowa bohaterka *Antygony* pozostała osamotniona w swoich działaniach. Nie uzyskała wsparcia od siostry, do której się zwróciła, gdy pragnęła pochować brata, Polinejkesa, wbrew zakazowi władcy. Te fakty posłużyły zdającemu do sformułowania trafnego wniosku – „człowiek w doświadczeniu życia codziennego zmagają się z tym, że w swoich przekonaniach często nie ma żadnej bratniej duszy”. Jednak ostatnie zdanie w akapicie zawiera wniosek sprzeczny z lekturą. Uczeń nie rozumie postawy Antygony. Bohaterka nie odkrywa dzięki samotności i „trwaniu przy własnym zdaniu”, kim jest, ale skazuje siebie na samotność, bo pozostaje wierna swoim poglądom. Jej los nie jest wynikiem poszukiwania własnej drogi życiowej. Przykład Antygony nie dowodzi zatem drugiej części sformułowanego we wstępie stanowiska: „człowiek to [...] samotnik poszukujący swojej drogi życiowej”.

ludzi w celu uświadomienia sobie tego, że każdy z nas jest samotnikiem zmagającym się z losem i poszukującym swojej drogi życiowej. Idealnie obrazują to słowa Thomasa Manna, niemieckiego eseisty i prozaika, laureata literackiej Nagrody Nobla: „Samotność rodzi oryginał, który jest w nas”.